

Osmânlı İ'lâ-yı Vatan Cem'iyeti Ta'lîmât-ı Esâsiyesi ve Nizamnâmesi

Çiğdem ASLAN*

Nural BOZOĞLU*

İlâ-yı Vatan Cemiyeti 19 Kasım 1919 da İstanbul'da kurulmuştur. Merkezi Taşkasab Selçuksultan Mahallesi 190 numaradadır. Cemiyet padişahın yaveri Kiraz Hamdi Paşa tarafından kurulmuş olmasına rağmen, talimatnamede Yahya Adnan Paşa kurucu olarak gösterilerek ön plana çıkarılmıştır. İkinci Reis ise Rasih Beydir.

Padişah cephesi tarafında ve Müdafaa-i Hukukun karşısında yer alan cemiyet, padişah tarafından desteklenerek yönetici ve ileri gelenlerine maaş bağlanmış ve ayrıca üçyüz lira para yardımı yapılmıştır. Cemiyete, padişaha yakınlığı ile tanınan pek çok erkân, ümera ve zabitan üye olmuştur. Cemiyetin asıl özelliği, gizli olarak örgütlediği Tarik-i Salâh Cemiyeti ile beraber çalışmış olmasıdır. Ayrıca İlâ-yı Vatan Cemiyetinin yönetici kadrosunda Hürriyet ve İtilâf Fırkasının etkili olduğu görülmektedir.

Cemiyetin mali kaynağını üyelerin 10 kuruştan az olmamak kaydıyla ödedikleri duhuliye ve aylık 5 kuruştan az olmayan aidatlar ve toplanan bağışlar oluşturmuştur.

Cemiyetin amacı nizamnamesinde "*Maksadımız felâh-ı devlet ve millettir anıda hilâfet-i İslâmiye ve saltanat-ı uz mâ-yı Osmaniye etrafında toplamakla mümkünü'l-husul bulmaktayız.*" şeklinde belirtilmiştir.

Nizamnâmede dış siyasetteki amaçlarının da diğer devletlerle iyi geçinmek, ancak hilafet ve saltanata fayda verecek bir devletle iyi ilişkiler kurmaya muvaffak oluncaya kadar çalışmak olarak belirtilmiştir.

* Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Uzmanı.

* Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Uzmanı.

Türk İnkılap Tarihi Enstitü Arşivinde bulunan talimatname bir kitapçık şeklindedir.¹ Talimatname, cemiyetin genel amaçlarını açıklayan bir beyanname ile başlamaktadır. Daha sonraki bölümlerde 18 madde halinde cemiyetin talimat-ı esasıyesi sunulmaktadır. Hükümet şekli, evkaf, maarif idareleri ile ekonomi, iktisat, harici ve dahili siyaset, mebus seçimi ve cemiyet teşkilatıda 8 maddede açıklandıktan sonra İkinci bölümde ise cemiyetin nizamname-i dahilisi 69 maddede; cemiyetin maksad ve suret-i teşkili, katib-i umumi, veznedar ve tahsildarın vezaifi başlıklarında açıklanmıştır.

“Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesinin vermiş olduğu ruhsatnâmenin aynen suretidir.

DÂHİLİYYE NEZÂRETİ EMNİYET-İ UMÛMİYYE MÜDİRİYYETİ

Numro 195

Cem'iyetin Ünvânı : İ'lâ-yı Vatan Cem'iyyeti

Cem'iyetin Maksad-ı Te'sisi : Sa'âdet ve selâmet-i memleket ve esbâb-ı keyfiyyeti taharri ve i'lâmdan ibârettir.

Cem'iyetin Merkez ve Heyet-i İdâresi: Merkezi, Taşkasab'da Selçuk Sultan Mahallesinde yüzdoksan numrolu dâ'irede olup, Heyet-i İdâresi Mü'esseselerden Re'isi-i Evvel Yahya Adnân Paşa ve Re'is-i Sâni Râsih ve A'zâ-yı Mü'esseseden Tâhir ve Veznedâr Sa'îd ve Kâtib-i Mes'ûl Rüşdü Beğlerden müteşekkildir.

Cem'iyetin Şu'beleri: Şu'be yoktur.

Cem'iyetin Târîh-i Tesîsi: 19 Teşrin-i Sâni 335

Bâlâda ünvân ve maksad-ı tesîsi ve merkeziyle hey'et-i idâresi muharrer olan İ'lâ-yı Vatan Cem'iyyeti, Cem'iyetin Nizâmnâmesi tevdi' idilmiş olduğundan mukabilinde iş bu ilm ü haber verilmiştir.

Hayreddin

İş bu sûret aslına mutabıktır. 17 Şubat 336

NEZÂRET-İ UMÛR-İ DÂHİLİYYE

Osmânî İ'lâ-yı Vatan Cem'iyetinin programında mevcut bazı rekayıkı mübeyyin beyânâmedir.

Her milletin derece-i ilim ve irfân ve hayât-ı ictimâ'iyedeki kabiliyetlerine göre hukuk-ı esâsiyenin tasrîf eylediği eşkâl-i hükûmetten

¹ TİTE Arşivi, Kutu No: 59, Belge No: 22.

lâıık olduğu Şekil ile idâresini ahkâm-ı Şer'ıyye ve yine o hukuk-ı esâsiye emreyleyler. EŞkâl-i hükümet, ulûm-ı hukukiyye-i idâriyeyi basit bir sûretle de mütâla'a eyleyenlerin ma'lûmu olduğu üzere üçe münkasım olub ânlar da cumhûriyyet, meşrûtiyyet ve mutlakıyyettir. Bu aksâm-ı selâse-i hükümeti tedkîk ve mülâha'zâdan evvel düvel-i mütemeddinenin milletlerin seviyelerine göre hukuk-ı beyn-el-milel nokta-i nazarından taksîmini de nazar-ı tedkîk ve ihtimâma alalım. Derece-i evlâda hukuk-ı tabî'ıyyesi beyn-el-milel ictimâ'î tekâmüllü bir tarzda müdâfa'a edebilen insanlardır ki bunlara akvâm-ı medeniyye dirler. Derece-i sâniyede hukuk-ı tabî'ıyyesinden istifâdesi mübâh görülen milletler olub ânlar da mütemeddine lâıık kısım demek hâiz olur.

Üçüncüsü akvâm-ı vahŐiyyedir ki, cehâletleri dolayısıyla tasarrufât-ı idâriyelerinden mahrûm kalanlardır. Biz Osmânlılar bu eşkâl-i hükümet ve mezâyâ-yı insâniye i'tibârıyla aksâm-ı terakki cihetlerinden hangisine lâıık bulunduğumuzu derk ve niyazdan sonra zulmen mü'esses bir idâre ile pâydâr olamayacağımızı son senenin gösterdiği ahvâl-i mü'essife ve harfât-ı âlemin irâe eylediği tahavvülât-ı azîme ile anladık. İşte o esbâb-ı mü'essire ile Hilâfet-i İslâmiye ve Saltanat-ı Uzmâ-yı Osmâniye Őevketini dûçâr-ı san'at olmakda bulunduğunu gören cem'ıyyetimiz anâsır-ı muhtelifeden mürekkeb bu devlet ve in-Őâ-Allah ebed müdded Osmâniye hakkındaki mülâhazât-ı mühimmesini efkâr-ı umûmiyyeye arzilemekle edâ-yı vecîbe-i zimmet eyler.

Devlet-i Osmâniyemizin muhtelif anâsırlardan mürekkeb bulunmuş olmasına nazaran bu Őerzime-i kalîlenin yani kuvâ-yı hâriciyyeye müsteniden mu'ârızası dolayısıyla telîf-i beyn-i anâsır-ı müte'assir gibi görülmüş olduğu mütârekeden beri tedvîr-i umûr-ı hükümet eyleyen kabîneler vasfiyetinden ve matbû'ât mütâla'asından anladık. Tefrikanın mücib-i felâket-i uz mâ bulunduğu delâ'il-i sarîha-i kurâniye ile sâbit olduğuna nazaran ala-kadr-il-İmkân izâlesi lâbüdd olmağla kullarına rahmet-i in'âm buyuran cenâb-ı erhamü'r-râhîminin kudret-i bâhiresinden istihrâc ve ahkâm-ül-hibesinden istinâd eyleyerek deriz ki, o Őerzime-i kalîlenin zulüm ve adâvâtı milliyet ve milletimizin heyet-i umûmiyyesini hiç bir suretle lekedâr idemez çünkü cinâyât ve Őenâ'ât mes'ûlleri mutlaka fâ'illeridir.

Osmânlıların altıbuçuk asırlık târihiyle sabitdir ki, hukuk-ı anâsır-ı muhtelifeyi ya'ni açık lisân ile anâsır-ı gayr-ı müslimenin cân, mâl, dîn ve ırzını kendi cân, mâl, dîn ve ırzı gibi tanımış ve o tanımağa fevk-al-âde sâ'ikde ahkâm-ı esâsiye-i İslâmiye olmuşdur. İşte millet ve memleketi idâre ediyoruz diye yalnız Hristiyanlığı değil Őef'-i rûz-i cezâ efendimiz hazretlerinin evlâd-ı kirâmılarına varıncaya değin bütün vatandaş ve dîndâşımızı mahv ve memâlikimizi izmihlâle sürükleyen ve sürüklendiren o Őerzime-i kalîlenin te'Őirât-ı musirrasıyla anâsır-ı muhtelifede arasında maa-l-esef sû'-i tefhîm ve tefehhümden ileri gelen teferruk ve Őikakı izâle etmek azm-i kat'isinde bulunan cem'ıyyetimiz bu hususda hiç bir fedâkârlıktan ve

inde'l-hâce nâsîh ve vâ'izleri ve matbû'ât-ı umûmiyye vâsıtasıyla halkı beheme-hâl irşâdâtdan çekinmeyecektir. Kanûn-ı Esâsîde tasrîh kılındığı vechile Devlet-i Osmâniyenin dîn-i resmîsi İslâm olmağla bünyân-ı devlet ve milletın sanâyi' ve ma'ârif, ticâret ve hîrîfet hülâsa tekemmülât-ı ictimâ'îyye ve sanâ'îyyesi neye mütevakkıf ise ânın te'âlî ve terakkîsine hizmeti İslâmın ahkâm-ı esâsiyesi emrider ve bu kazıyye-yi İslâmiyet mâni'-i terakkîdir. Fıkr-i sakîminde bulunanlara istıfsârları ânında fahrü'l-mürselîn efendimiz hazretlerinin onüç küsur asır evvel teblîğ ve fermân buyurdıkları âyât-ı celîle-i furkâniye ve ahâdîs-i şerîfe-i nebeviyyelerini îrâd ile tesbît ve teydî-maksad ve merâm eyleriz.

Siyâset-i dâhiliyye ve hâriciyye-i hâzıramıza gelince: Millet ve devleti üzerinde nasılsa mütehaddis dâhili ve hârici gavâil ile uğraşan Osmânlılığın felâket-i hâzıradan tahlîsini cem'iyetimiz halife-i nebî-i zîşân efendimiz hazretlerinin etrâf-ı mübârekelerinde toplanmakta görür ve efkâr-ı umûmiyenin de bu noktada mütemerkiz bulunduğunu ve bil-umûm fırka-i siyâsiye ve cem'iyât-ı hayriyenin atabe-i hümâyûna matbû'ât ile münteşir arzularındaki beyânâtından anlamaktadır. Vaz'iyet-i hâliye-i dâhiliyye ve siyâset-i hâriciyyemizin tafsîlât-ı mebsûtadan şekli bir dereceye kadar tavazzuh edince devletimizin tarz ve şekli idâresi müstevcib mülâhazâ olmakla cem'iyetimiz anı bervech-i âtî izâh eyler.

Programımızın mâdde-i mahsûsasında bahsolunduğu vechile siyâset-i hâriciyyede kasdımız her devlet ile hoş geçinmek ve ancak ânlardan hilâfet-i uzmâ ve saltanat-ı Osmâniyye enfa' olacak biri veya birkaçı ile hüsn-ü münâsebât tesîsine muvaffak oluncaya kadar çalışmak sarsılmaz makasımızdandır. Fakat bunda da muvaffakiyeti cem'iyet-i câmiası i'tibârıyla cem'iyetimiz seviye-i millîye yani derece-i ilim ve irfân i'tibârıyla temîn-i vahdet-i Osmâniye kazıyye-i mühimmesinde fevâid-i azîme bulunmağla teşevvüşden be-gayet tevakkıyi bil-umûm Osmânlılardan ricâ eyler. İntihâb-ı mebûsân hakkında cem'iyetimizin fikr ve reyine gelince: Her müntehibin dâire-i intihâbını bilmesi lâ-büdd olduğu gibi her müdür-i devletinde devâir-i intihâbiyesi hudûdunu bilmesi elzemdir. Harb-i Umûmi-i mündefi' dolayısıyla devlet ve milletimizin mevki'-i coğrâfi ve vaz'iyet-i siyâsisi tavazzuh edinceye değin eşkâl-i intihâb hakkında mütalâamızın âtiye ta'aluku keyfiyetine selâmet ve sa'adet-i memleket kazıyye-i mühimmesi emreyler.

Ey millet-i İslâmiye ve Osmâniyye sana alâ-tarih-il ihtisâr arz-ı hitâb ederiz ki, maksadımız felâh-ı devlet ve millettir ânı da hilâfet-i İslâmiyye ve saltanat-ı uzmâ-yı Osmâniyye etrafında toplanmakla mümkün ül husûl bulmaktayız. İcrâ eylediğimiz tedkikât ve tetebbu'ât-ı amika da bunu anlatıyor. Maksadımızı kabûl edenlere cem'iyetimiz açık ve bu uğurda muvaffakiyetimizi i'nayet-i bâriden selâmet ve memleketi bizler ile gözleyen evlâd-ı vatan ile istidâ' ve isti'tâf eyleriz ve min allahit-tevfik.

OSMÂNLI İ'LÂ-YI VATAN CEM'İYYETİNİN TA'LİMÂT-I ESÂSİYESİDİR

MADDE 1: Hukuk-ı mukaddese-i hazret-i Padişahiye ri'âyet ve hilâfet-i İslâmiyyenin tezyîd-i şân ve şerefine gayret olunacağı gibi hükûmet-i seniyyenin icraât-ı âdilânesine de her bâr müzâheret idilecektir.

MADDE 2: Bil-umûm edyâna, mukaddesâta, mu'tekidâta, te'âmül ve âdâta ber nehc-i şer'-i şerîf ri'âyetkâr olmak ve hiç bir milletin bir unsurun bir kavmin bir şahsın milliyetine kavmîyetine şahsîyetine hâlel ve nekâis irâs edecek bil-cümle ahvâl ve akvâl-i harekâta kat'iyen meydân virmemek ve her an ve zaman menâfi'-i devlet ve milleti müstelzim tedâbir-i ma'kûle-i cediyeye(?) kemâl-i ihtimâm ve fart-ı i'tina ile tevessül ve ibtidâr idilmek cem'iyetimizin cümle-i âmâlinden bulunmaktadır.

MADDE 3: Cem'iyetimiz dînî, 'ilmî, idârî, siyâsî, ictimâ'î her dürlü tedâbire müessir-i 'avâmla evel-Allah müntic-i muvaffakiyet olacak esbâb-ı maddiye ve ma'nevîyeye dikkat ve i'tinâ ve ihtimâm ile tevessüllerde bulunacak ve memleketin felâket-i hâzıradan tahlisini veya girifdâr olduğu mesâib-i alâ kadr'ül-inkân tehvîle geceli gündüzlü çalışmayı akdem-i vezâ'îf bilecek ve cenâb-ı haktan vechen mine'l- vücûh kat' ümidi ca'îz ve lâyük görmeyecek ve evâmîdin sevkiyle tesîriyle muhabbet ve asyârıyla meydân-ı mesa'ye atılacak ve kendisine meslekdaş şerik-i mesâi bulabilmek arzusuyla hemîşe çalışacak uğraşacak ve dindaşlarını ve evlâd-ı memleketi mütemadiyen irşâda izahla intibâha mekârim-i ahlâka celb ve da'ved idecektir.

MADDE 4: Memalik-i Osmâniyyede mutavattın ve mevcud bulunan dindâş ve bil-umûm vatandaşlarla hüsn-ü imtizâc ve mu'aşeretin te'minine alâ kadri'l-istita'a çalışılacaktır.

MADDE 5: Mağdûr, muhtâc, fakîr, bîkes eşhasa bilâ-tefrîk-i cins ve mezhebi mu'âvenet-i lâzime-i insaniyetkârânede bulunmak tabi'î olmakla beraber zükûr ve inâs eytâm ve ârâmil ve muhtâcinin refâh ve sa'adetlerini intâc idecek hîref ve sanayii ve ticaret ve zirâ'at gibi hidemâtın dahi bi't-taharrî tehiyye edilerek bunlara itâsı zımnında ayrıca ve dâ'imi bir encümen teşkil kılınacaktır.

MADDE 6: Cem' ve iddihâr idilecek ve ashab-ı sehâ taraflarından teberru' olunacak nükûd ve servet hasren menâfi'-i mülk ve millete sarf idilmek sûretiyle şirketler, fabrikalar, mektebler dar'ü-s-sınâ'alar, dokumahâneler vesâir inşâ'ât ve ihtirâ'at-ı nâfi'a meydana getirmekle ihtiyâcât-ı vataniyenin ne suretle def' ve tehvîn idildiği inzâr-ı nâsîyye vaz' ve ind-el-hâce müteberri'lere ira'e ve isbât idilecektir.

MADDE 7: Mezrû'âtın, ticâretin, sanâyi'in, ma'ârifin her nev' mahsulât-ı dâhiliyyenin islâh ve tevsî'ine terakkî ve tezyîdine ve malzeme-i

fennîyenin bi'l-ihzâr ta'mîm-i menâfi'ine mütemâdiyen himmet ve gayred idilecektir.

MADDE 8: Ticâret teali-i(?) 'irfân, mekârim-i ahlâk, tahsîl, teshîl-i izdivâc, tekâsür-i nesl, ıslâh-ı cins ve tezyîd-i mevâşi usûl ve âdâb-ı mu'âşeret, usul ve âdâb-ı muzahâbet ve bunlara mümâsil levâzımât-ı medîneye fezâ'il-i beşerîyyenin kemâ-yenbagi ihzâr ve ikmâline ceridemiz vâsıtasıyla ve vesâ'it-i münâsebe-i sâire ile herîşe bezl-i mukaddered olunacaktır.

MADDE 9: Hıfzı's-sıhha-i umûmiyye inzâr-ı definden dûr ve mehcûr idilmemek şartıyla teflîl-i nes ve nüfûs-ı müstelzîm alel ve esbâbın def'ü ref' ve tehvînine çalışılacağı gibi fahşîyât ve muzırr's-sıhha mevâdın terk ve taklîline de sarf-ı himmet olunacak ve cem'îyyetimiz vâ'izleri ve cera'id vesâtatıyla şu makasid-ı mühimmenin te'mini uğrunda halkı ırşâd ve ikâzdan hiçbir vakit hâli kalınmayacaktır.

MADDE 10: Maksudumuz beşeriyete ve selâmet-i memlekete hizmet olduğu cihetle mesleğimize sadâkatle iştirâk azminde bulunan ve sevâbık-ı âhvâli sevâ'ib ve iğrazdan mukırrâ ve müteberrâ bulunan her zât cem'îyyetimize kayd ve kabul olunabilecektir.

ŞEKL-İ HÜKÛMET

MADDE 11: Cem'îyyetimiz mesleği ikinci maddede tasarru' kılındığı vechile bil'umûm edyânın te'âmül ve adâtına ber-nehc-i şer'-i şerîf ri'âyet olduğu ve 'anâsır-ı muhtelifeden mürekkeb milletimizin seviyesi dahî nazar-ı dikkat ve i'tibara alınarak eşkâl-i hükûmet muhafazâkârlık tarz-ı idâresini ve bütûn ma'nevîyât ve meşhûdatla 'amîk-i tedkîkâtımız neticesini kabul eylediğimizden zât-ı akdes-i hilâfetpenâhî etrafında toplanmak ve bu esasta meşrûtiyyet-i meşrû'ayı terhîn eylemektir.

SÛRET-İ İDÂRE-İ EVKÂF

MADDE 12: Nezâret-i Evkâfa a'id umûrun ahkâm-ı şer'îyye vechile te'mîn-i emr ve idâresi zımnında iktizâ eden tedâbir-i aliye hükûmet-i seniyyenin inzâr-ı es'afına arz edilecektir.

İDÂRE-İ MA'ÂRİF

MADDE 13: Ma'ârifin te'âli ve millet-i Osmâniyyenin tenevvürü için cem'îyyetimiz derece-i tâliyye ve 'aliyyeye takdîmen tahsîl-i ibdidâisinin ta'mîmine esas olarak kabul eylemiş ve evlâd-ı memleketin tahsîl-i ibdidâiyi ikmâl idecekleri müddet zarfında ahkâm-ı esâsiye-i dînîyyelerini mehmâ emken ihâta edebilmelerine hasseten i'tinâ idilecektir.

SIYÂSET-İ İKTİSÂDİYYE

MADDE 14: Memleketin servet-i tab'îyye ve 'umrânının tezyîdini icâb iddirecek bil-cümle esbâba tevessül ve milleti teşebbüsât-ı şahsiyyeye teşvîk me'âdin ve ormanların işledilmesi fabrika ve i'mâlâthâneler küşâdı, zürrâ'ın gayretinden mütevellid gâyeden fazla nasibedâr-ı menfa'at olması için numûne mekâtib ve tarlalarının tezyîdi, âlât-ı zirâ'îyye celb ve tevzî'i ve bu husûsa alâkadâr Zirâ'at Bank ve odalarının mütevellid fevâ'idin teksîri zımnında bezl-i mukadderet eylemek ve mu'amelât-ı ticariyyeden tabi'atıyla husûle gelecek rekabetden Osmânlı tâcirlerini muta'zârrır eyleyecek ahvâle mümâna'at etmek ve ihtikârın def' ve ref'i esbâbını ihzâr ve ikmâli için gayret-i tâmmeh-i fi'liyye gösterilecektir.

SIYÂSET-İ MÂLİYYE

MADDE 15: Siyâset-i mâliyyedeki cem'îyyetimiz mesleği siyâset-i hâriciyyemize merbût olub âna memleketimiz hudûd-ı tabi'îyyesi te'ayyün ve ol sûreile bûdce ve ihtiyâcâtımız tahakkuk itmeksizin itâ-yı fikr-i âtîyi karîbe mu'allâkdır.Yalnız mevcûd isrâfâta meydan virilmeyecektir.

SIYÂSET-İ DÂHİLİYYE

MADDE 16: Bu ta'lîmât-ı esâsiyyede münderic mevâd-ı siyâset-i dâhiliyyemiz esâsâtını teşkil eylemektedir.

SIYÂSET-İ HÂRİCİYYE

MADDE 17: Umûr-ı Hâriciyye husûsat-ı mühimmesinde hükûmet-i Osmâniyyemizi her devletle hoş geçinmek kazîyye-i mu'tenâ bahâsını cem'îyyetimiz es'sü'l-esas makasid ittihâz iderek makam-ı hilâfet-i küberâ-yı İslâmîye saltanat-ı uzmâ-yı Osmâniyyemize enfa' olacak hükûmet veya hükûmetlerle te'mîn-i hüsn ve râbıta ve münâsebe-i hükûmetimizi muvaffak idinceye kadar bi'-izn'illah çalışılacaktır.

İNTİHÂB-I MEB'ÛSÂN

MADDE 18: Devlet-i ebed-müddet-i Osmâniyyemizin mevki'-i

coğrafi vaz'iyet-i esâsiyyesi harb-i mündefî' dolayısıyla henüz ta'yîn ve tavazzu' eylemediğine binâen cem'îyyetimiz eşkâl-i intihâbâtıdan birini ta'yîn ve tevzîhde zamân-ı müstâ'id hulûlüne değin ta'lik-i keyfiyete mecbûr kalmış ve ol sebebden dolayı programımızın kabul ve ahkâmını infâz edecek bir hükûmetin makam-ı iktidâra geleceği zamana kadar hükûmet-i hâzıra tarafından i'lâm ve i'lân olunacak şekil ve intihâbın kabulü tabi'î bulunmuştur.

CEM'İYYETİMİZ TEŞKİLÂTI

MADDE 19: Merkez-i umûmisi İstanbul'da olacak müessisin ve idâreleri yedi kişiye bâliğ olmak üzere her mahalde cem'îyyetler kanunu ahkâmına

tevfikan şu'abât teşkîl kılınabilecektir. Cem'iyyetimize duhûl ber-mûcib-i şer'-i şerîf ve kanun-u münîf-i reşîd olmak esas olduğu gibi mevâd-ı sâlifede beyân kılındığı vechile ahlâk-ı hamîde sahibi bulunduğu ve mutlaka bir gâyesi olmayub selâmet ve sa'âdet-i devlet ve millet emrinde ve ictihâdâtı programa muvâfık olduğu heyet-i idâre ve fa'âlenin tedkîk ve tahkîki neticesi ekserîsinin tasdîkine iktirân eylemek suretiyle mümkün olabileceği şâyân-ı kayıdır.

MADDE 20: Merkez-i umûmi heyet-i idâresi azâ-yı tabi'îsi beş müessis dahi dâhil olduğu halde bir reis, bir reis-i sâni, bir kâtib-i umûmi-i mesul ve bir mu'avini ve bir veznedâr ve altı azâ olmak üzere onbir kişiden ibâret bulunacak ve her mesele için karar heyet-i idârenin ekseriyetiyle terfî kılınabilecektir.

Taşra ve Dersa'âdet şu'abâtına gelince; Efrâdının kesretine göre bir reis, bir kâtib, bir veznedâr dört azâ olmak üzere yedi zata veyahut aded-i azâ sekize iblâğ kılınmak şartıyla onbir kişiye kadar terreffü' edebilir.

MADDE 21: Her sene-i arâbiyye ibtidâsı merkezî bir kongre in'ikad idecek o kongreye bütün şu'abatdan sülûsân ekseretiyle müntehab iki ve efradı yüz kişiyi müteceviz şu'abâtdan beşe kadar murahhas gönderilebilecektir.

MADDE 22: Cem'iyyetimiz mü'essesini madde-i sâbıkada beyân kılındığı vechile hey'et-i idâreye suret-i dâ'imede dâhil bulunub andan mütebâki azâ her sene-i arabî ibtidâsında merkez-i umûmî icraatını tedkîk ve hesâbâtını tasdîk zımnında da'ved ve ictimâ tabi'î olan kongre hey'et-i umûmisince müceddeden intihâb ve şu'abât dahi hey'et-i idârelerini hey'et-i umûmiyelerinden istihsâl eyleyecekleri karar ekseriyetiyle intihâb ve neticesini merkeze izbâr edebileceklerdir.

MADDE 23: Hey'et-i idâre rey-i hafî ile intihâb kılımb gaye ve vazifeleri program ahkâmını ta'mîm-i muvaffakiyetleridir.

MADDE 24: Cem'iyyetimizin maksad-ı hayr ve (?) tehzîb-i ahlâk, te'âli-i irfân ve bunları te'mîne kâfi kuvâ-yı maddiye ve ma'nevîyenin neşr ve ta'mîmi olub husûl-i maksad-ı kaziyye-i ehemminde hafîyle irşâdatda bulunacak ve bu maksadın husûli için merkez-i umûmi rü'esâ veya mu'temedleri şu'abâtla temasta ve tefîşâtta bulunacak ve memleket muhtâcû'l-hizmetimize felâketden tahlîsi ve refâhı esbâbının istikmâline bezl-i makderet eyleyeceklerdir.

MADDE 25: Hey'et-i idârede rü'esâ-i rûznâmeyi tanzîm ve müzâkerâtın hüsn-ü sûretle cereyânını te'mîn ve kâtib dahi müzâkerâtı zabt ve mu'tî kararları defter-i mahsûsuna kaydeyleyler.

Veznedâra gelince; Vâridât ve masârifâtın tanzîm ve tescîliyle meşgul olub her hafta nihayetinde o hafta için cedvel-i hesâbî bit-tanzîm heyet-i idâreye tevdi'â mecbur ve hey'et-i idâre de bit-tedkîk kabul ider.

MADDE 26: *Hey'et-i idârenin haftada lâ-akall bir defa ictimâ' eylemesi emr-i mutlak olub ihtiyac zuhûrunda ictimâ' için a'zâ-yı kirâmı da'ved ve rü'esânın hukuku cümlesindedir. Bu da'vete lâkayd kalan a'zânın bilâ-özü ü şer'î birbirini müte'âkib iki def'a ictimâ'a adem-i icâbetle cem'iyetimizden istifa imiş nazarıyla bakılacaktır. Şâyân-ı kayd ve izâhdır ki bu madde ahkâmı tamamiyle şu'abâtda dahi cârî ve derakib merkez-i umûmiyye bildirmeye mecbur olacaktırlar.*

OSMÂNLI İ'LÂ-YI VATAN CEM'İYYETİ

Nizamnâme-i Dâhilisi

FASL-I EVVEL

Cem'iyetin Maksad ve Sûret-i Teşkilî Hakkındadır:

MADDE 1: *Cem'iyetimiz program ve beyânnâmesi münderecâtına nazaran icrâ-yı fa'âliyet ider ve hidemât-ı hayriyyeyi hidemât-ı siyasiyeye tercîh eyler.*

MADDE 2: *Cem'iyetimiz hasbi fî Allah bazı fî Allah nûkat-ı mühimmesini çeşm-i ibret ve ibtisâra alarak hiç bir ferd ve fırka ve cem'iyet aleyhinde bulunmamakla millel-i muhtelifeden mürekkeb Osmânlılığî kitle-i vâhide halinde görmek saadetli te'emmül ider.*

MADDE 3: *Program ve beyânnâme ahkâmına muttali' olarak bu maksad dâhilinde iştirâki kabul eden her hüsn-ü ahlâk sahibi olan Osmânlılar heyet-i idâre veya hey'et-i umûmiye a'zâsından iki zatın hüsn-ü şehâdetleriyle cem'iyetimize dâhil olabiliyorlar.*

MADDE 4: *Cem'iyetimizin a'zâsı üç kısma münkasımdır. Birinci kısım a'zâ: A'zâ-yı fahriyye-i gayr-ı müdâvemedir ki zevât-ı müşârün-ileyhim müzâkerâta iştirâkde muhtardırlar. İkinci kısım a'zâ: Bunlar da a'zâ-yı müdâveme olub lâ-akall onbir zattan müteşekkil olacaktır ictimâ'ata devama mecburdurlar. Üçüncü kısım a'zâ: Bu zevât ise senede bir def'a ve icâbî halinde hey'et-i idârenin da'veti üzerine vukû' bulacak ictimâ'-ı umûmiyyelerde reylerine mürâca'at edilecektir. Bunların diğeri ictimâ'at ve müzâkerâtda a'zâ-yı da'imeye hiç bir te'sirleri olamayacağı ve ancak cem'iyetin menâfi'ine müte'allik musîb-i reylerini bâ takrîr makam-ı riyâsete bildirmeleri üzerine hey'et-i idâre-i dâimece keyfiyyet mevki-i müzâkereye vaz' olunarak icâbına göre mu'âmele olunacaktır.*

MADDE 5: *Cem'iyetimizin programında tasrîh kılınmış vecihle hayrî, siyâsî, ictimâ'î tekkemmülât-ı beşeriyye esâsâtına ri'âyeti kâd ve kabul eylemiş olmağla muhadderât-ı Müslime ve gayr-ı Müslimine cem'iyetimize*

hürmetle kabul olunur. Kadınlığı kavâ'id ve an'anât-ı milliye dairesinde tekâmülünün te'mini için dînî ve ictimâ'î vaizleri ikaz ve irşâd eylemeği bir vazîfe-i nazîfe telâkki ider. Ancak ânlar için merkezden münfekk bir merkez-i mahsûs tedârik olunacak ve fâzîlât-ı nisvândan hey`et-i fa'âle teşkîl edilerek hidemât-ı hayriyyede gayretlerinden istifâde edilecektir.

MADDE 6: Cem'iyete dâhil olan zevât evvelâ duhûliyye nâmıyla on guruşdan dîn olmamak üzere arzu ettiği mikdarda bir meblağı i'tâ ve şehr-i beş guruşdan dîn olmayacak bir mikdarı te'diyeyi taahhüd eyler.

MADDE 7: Merkez ve şu'abât hey`et-i idâreye a'zâ ve efrâdı miyânına su`-i ahvâl ile müştehir ve mütevâtir bulunanlar kabul edilemez.

FASL-I SÂNÎ

Hey`et-i İdârenin Teşekkül-ü Vazîfesi ile Usûl-i Müzâkerâtı Hakkındadır:

MADDE 8: Nizamnâme-i dâhilinin "4"üncü maddesinin ikinci fıkrasında gösterilen onbir zat hey`et-i idâre a'zâsı olup cem'iyetin hayrî, siyâsî ictimâ'î, iktisâdî, idârî vezâ'ifi ifâ ve bu bâbda mukarrerât ittihâz ve şu'abât teşkîl eylemekle mükellef ve vezâ'ifi-i mürüreden mesuldür.

MADDE 9: Hey`et-i idâre riyâseti re`is-i umûmi-i da`imi tarafından gaybûbeti halinde re`is-i sâni tarafından ifâ idilür. Hey`et-i idâre mukarrerâtı ekseriyyetle karargâr olur. Tesavi ârâ husûlünde re`isin bulunduğu kısım tercîh olunur.

MADDE 10: Hey`et-i idâre a'zâsı esnâ-yı müzâkerede bilâ-istisnâ makam-ı riyâsetten söz almaksızın ifâde-i merâm etmek kuvvet ve sınıfını hâ'iz olamayacağı gibi i'tâ ideceği takrîrleri de doğrudan doğruya makam-ı riyâsete takdîm etmesi lâzım gelir. Bir mes`ele hakkında üç def'a söz almağa müsâ'ade olunacağı gibi müzâkerâtda izâ'a-ı evkâta imkân kalmamak için sadr hâricinde söz söylenmesini riyâset men eylemek kuvvetini hâ'izdir.

MADDE 11: Hey`et-i idâre a'zâları li-mazeretin ictimâ'da hazır bulunamayacak olursa ma'zeret-i meşrûa'-i makbûlesini bizzat ifâde edecek veyâhud tahrîren riyâsete arz ve ihbâra mecbur olacak ve bilâ-ma'zeret üç ictimâ'da isbât-ı vücûd itmeyen a'zâ müsta'fî addedilerek yerine hey`et-i idâre ekseriyet-i ârâsıyla diğeri intihâb kılınacaktır.

MADDE 12: Hey`et-i idâre hâl-i ictimâ'da iken hâric ile muvâsala, mürâsele münkati' olacak ve hâricden hiç bir ferd meclise dâhil ve müzâkerâta müttali'olamayacaktır.

MADDE 13: Hey`et-i idâre müzâkerâtının hârice aksitdiği anlaşılıyor ve inde't-tahkîk müsebbibî sâbit olursa ona cem'iyetten derhal aff olunur.

MADDE 14: Esnâ-yı müzâkerâtda âdâb, usûl ve hukuk-ı münâzaraya kemâl-i nezâketle ri'âyet ve her zâta kendi şahsı gibi vakâr ve haysiyet-i

şerefine hürmet ve âna göre hitâb eylemek lâzım gelir. Müzâkerâtın mücâdele halini almaması hususuna be-gayet i'tinâ idilecek ve böyle bir hâlin hudûsunda makam-ı riyâsetden üç defa' ihtâr ve men'ine teşebbüs olunacaktır. Vukû bulan ihtârı dinlemeyüb mücadelede isrâr iden zât bir def'aya mahsus olmak üzere celseden muvakkaten ihrâc kılınacaktır.

MADDE 15: Hey`et-i idârece müzâkerâtı icrâ kılınacak mesa`ilin rûznâmesi cânib-i riyâsetden tanzîm ve netîce-i mukarrerât kâtib-i mes`ûl ve mu`âvinleri tarafından defter-i mahsûsuna kayd ve tescîl olunduktan sonra mevcut a'zâ taraflarından imza ve makam-ı riyâsetten tasdik idilecektir.

MADDE 16: Cem'iyetimiz mühür-ü resmîsi bir kutu içine vaz' edilerek kutunun üzerindeki mum a'zâ-yı müdâvemedden üçü tarafından bit-tahfîm makam-ı riyâsete bulunamadığı halde re`is-i sâniye teslim edilecek ve inde`l-icâb hey`etin ekseriyeti halinde kutunun mühürleri bi't-tedkîk tamam olduğu anlaşıldıktan sonra fekk idülüb isti'mâl olunacaktır. Şâyed mühür sâhibleri li-ma'zeretin bulunamazlarsa ma`rû'l-beyân re`is ve hey`et-i idârece bil-mu`âyene mühürler fekk olunacak kutu açılacaktır.

FASL-I SÂLİS

Rü'esânın Vezâ`ifi Beyânındadır:

MADDE 17: Gerek hey`et-i idâre ve gerek hey`et-i umûmiyye müzâkerâtında ve cem'iyetin mu`âmelât ve idâresi ve vâridât ve sarfiyâtı husûsâtında rü'esânın hukuk ve veza`ifi müsâvi olub yek diğlerine me`zûnen ve vekâleten ifâ-yı vazife ve vaz'-ı imzâya selahiyeddâdırlar.

MADDE 18: Re`is a'zâyı ictimâ'a da'ved ve müzâkerâtı idâre rûznâmeyi tanzîm ve encümenler rü'esasını ta'yin cem'iyetin mu`âmelât-ı umûmiyyesini tefîş kâtib-i umûmi-i mes`ûlün defâtir ve dosyalarını ve veznedârın hesâbât ve defâtirini tahsildârın tahsilât ve teslimâtını tedkîk ve tahkîk ve muhâberât-ı umûmiyyeyi idâre eylemek vezâ`ifiyle mükellefdir.

MADDE 19: Mübâya`ât ve sarfiyât-ı müsta`cele için rü'esa emrine hey`et-i idârece münâsib görülecek mikdarda kredi küşâd olunacak ve bu kredi re`is ve re`is-i sâni ve bunların gaybûbeti halinde a'zâ-yı hâzıra miyânından tahrîren tevkîl idilecek zât o günki celsede re`is-i muvakkat addedileceğinden ânın imzâsıyla veznedâr tarafından icâb iden sarfiyât yapılacaktır. İş bu kredi hâricindeki sarfiyât bilâ-istisnâ hey`et-i idârenin ekseriyet-i ârâsıyla bil-kabul imzâ-yı riyâsetle sarfolunur. İş bu sarfiyât hakkındaki karar defter-i mahsusta kayd ve tescîl edilecektir.

MADDE 20: Makam-ı riyâsete vâki' olacak teklifât-ı muharrere derece-i ehemmiyetine göre mevki-i müzâkereye vaz' edilerek neticeyi tebliğ iden zât ve zevâta tebliğ olunacaktır.

MADDE 21: Makâm-ı riyâset bir hizmet ifâsı için vukû' bulacak tekâlifde re`is mümeyyizdir. Tekâlif-i vakı'ayı dilerse bizzat ifâ ider. Dilerse mezkûr hizmeti ifâ için hey`et-i idâreden diğher bir zâtı me`mur eyler.

KÂTİB-İ UMÛMÎNİN VEZÂ'İFİ BEYÂNINDADIR

MADDE 22: Kâtib-i umûmi re`isi ile beraber rûznâme-i müzâkerâti tanzîm ve cem`iyyete dâhil olacak zevâtı kayd ve tescîl ve ta`ahhüd-ü şehriye-i nakdiyeyi mutazammın esâmî cedvelini her aybaşından evvel veznedâr ve muhasibe i`tâ, mukarrerât hey`etini defter-i mahsûsuna kayd ve a`zâ-yı mevcudedeye imzâ (cem`iyyetler kanunu mücibince) üdirmek ve her celsede hazır bulunan a`zânın esamisini tanzîm ideceği listeyi hey`et-i idâre kapusuna ta`lik muharrerâti tesvîd ve tebyîz dosyaları tanzîm ve hüsn-ü muhafâza defâtiri tanzîm ve tahrîr cânib-i riyâsetden verilecek emir üzerine vesâ`ik ve selâhiyetnâmeler tahrîr ve i`tâ ve istirdâd vezâ'ifi ile mükellefdir. Kâtib-i umûmî dahi hey`et-i idâre a`zâsından bulunmasına mebnî sahib-i re`y ve mütâla`adır.

MADDE 23: Kâtib-i umûmi 22 nci madde ahkâmına harfiyyen ri`âyete mecbûr olup bu bâbda vukû' bulacak kâffe-i hata, noksan, ihmâl, imhâl, tekâsül ve sehviyatdan suret-i kat`iyede mu`atib ve mes`uldür defâtir hak ve sülüsünü (?) ve tahrifâtdan müberrâ olarak sabit mürekkeble yazılacaktır.

MADDE 24: Kâtib-i umûmî ma`iyetinde bir mübeyyiz ve mukayyid bulunur. Bu kâtibler mu`amelatın kesreti nisbetinde hey`et-i idâre kararıyla tezyîd olunabiliyor Sahib-i re`y ve mütâla`a değillerdir.

VEZNEDÂRIN VEZÂ'İFİ BEYÂNINDADIR

MADDE 25: Veznedâr herhalde sâhib-i servet ve mükeffil olacağı gibi makbûzât ve sarfiyâtından mes`uldür.

MADDE 26: Veznedâr ahzeyeceği mebâliğe mukâbil be-heme-hâl makbûz i`tâsına mecbûr olduğu gibi ahz ve sarf eylediği mebâliği günü gününe kaydetmek vazîfesiyle mükellefdir. Bu bâbda biri müsvedde, yevmiye ve diğheri vezne defteri olmak üzere ve bir de ta`ahhüdât-ı şehriye mikdârını ve müte`ahhidlerin isim ve mahall-i san`at ve ikâmetgâhlarını mübeyyin kâtib-i umûmî tarafından i`tâ edilecek ihbâr varakalarını kaydetmek üzere diğher bir defter isti`mâl imeğe ve iş bu üçüncü defter mucebince her ay başı tahsîl idilecek mebâliği mübeyyin bir liste tanzîm iderek tahsildâra vermeğe mecburdur.

MADDE 27: Veznedâr sarfedilecek mebâliği mübeyyin evrak-ı müsbite olarak ahz ideceği senedâtın riyâset imzâsıyla musaddak olduğunu bi'l-müşâhede sarf eylemesi icâb eder. Bunun hâricindeki sarfiyât makbûl ve mu`teber değildir.

MADDE 28: Veznedâr sarfiyât tahsîlâtını vezne defterine tarih ve numro sırasıyla kaydedeceği gibi senedâta da yevmiye sıra numrosu vaz' ve

te`diye eylediğini sâbit mürekkeble veya mühr-i mahsûsla işâret itdikden sonra imzâ eyleyerek nakd makamında muhâfaza itmekle mükellefdir.

MADDE 29: Veznedâr her günün sarfiyât tahsîlât yekûnunu mübeyyin tanzim ideceği cedveli makâm-ı riyâsete takdîm ile hey`et-i idâreyi haberdâr eyleyecektir. Vezne kuyûdâtı hak sülüsüne(?) ve tahrifden müberrâ olarak sâbit mürekkeble yazılacaktır.

TAHSİLDÂRIN VEZÂ'İFİ BEYÂNINDADIR

Hey`et-i Umûmiyyenin Sûret-i Teşekkülü ve Usûl-i Müzâkerâtı Hakkındadır.

MADDE 30: Tahsildâr her halde hey`et-i idârenin ekseriyet ârâsıyla emn ve i`timâda lâıyk olduğu tahakkuk ve tebeyyün itdikden sonra hey`et-i umûmiyeden üç zâtın kefâletiyle ta`yîn ve kabûl olunur.

MADDE 31: Tahsildâr veznedârın her aybaşı vereceği cedvel mücibince a`zâ-yı cem'iyetin ta`ahhüdât-ı şehriyelerini ve ashâb-ı hayrın teberru`ât-ı nakdiyelerini makbûz mukâbilinde tahsîl iderek vezneye teslîm ile mükellefdir.

MADDE 32: Tahsildâr tahsîlât-ı vakı`asını nezdinde hıfz itmeyüb nihayet kırksekiz saat zarfında veznedâra teslim itmeye mecburdur.

FASL-I RÂBİ'

Hey`et-i Umûmiyyenin Sûret-i Teşekkülü ve Usûl-i Müzâkerâtı Hakkındadır:

MADDE 33: Cem'iyetimiz merkez ve taşra şu`abâtının te`sîs ve tekâmülü nazâr-ı i`tibâra alınarak programda musarrah olan tarihte bir ictimâ'-i umûmî akdidilecektir.

MADDE 34: Hey`et-i Umûmiyye ictimâ'ında hey`et-i idârenin nisfını bâ kıra`a isbât itdikden sonra re`y-i hafî ile yerlerine diğerlerini intihâb eyler. Sâbık a`zânın tekrar intihâbı câizdir.

MADDE 35: Hey`et-i Umûmiyye ictimâ'ında cem'iyetin bir senelik hesâbât, mu`âmelât, mu`âvenât ve hidemâtını tedkik ve bu bâbda icâb iderse tevsî'-i mu`âmelât için ittihâz-ı mukarrerât olunur.

MADDE 36: He`yet-i umûmiyyenin müzâkerâtı dahi ikinci fasılda gösterilen hey`et-i idârenin usûl-ü müzâkerâtı hakkında 11. maddesi ile 12. maddenin fıkra-i saniyesi 15, 16, 17, 18inci maddeleri mücibince cereyân idecektir.

FASL-I HÂMİS

Hey`et-i Fa`ale ve İntihâb Vezâ'ifi Hakkındadır.

MADDE 37: Hey`et-i fa`ale bir re`is, bir re`is-i sâni, bir ser-a`mil bir kâtib ile üç a`zâ ki cem`an yedi kişiden müteşekkil olacaktır. Bunların intihâbı hey`et-i idârece bi`l-müzâkere ekseriyet-ârâ ile karârgîr olur. Tezyîd veya tenkîsları ve hey`et-i mezkûre re`isinin esbâb-ı mûcibe ira`esiyle cânib-i riyâsete tahrîren vukû` bulacak mürâca`atı üzerine hey`et-i idâre kararıyla tesbit olunur.

MADDE 38: Hey`et-i fa`ale cem`iyyetin hukuk ve menâfi`ini ve şan ve şeref maddi ve ma`nevisini her dürlü şevâibe karşı muhâfaza ve müdâfa`a eylemek ve cem`iyyetce îfâ idilecek mu`âvenât-ı hayriyye hakkında tahkîkatda bulunmak ve a`zâ-yı cem`iyyetin ahlâk ve tabâyi`i anlaşılacak üzere tahkîkât icrâ eylemek ve beyn`el-anâsır temîn-i muhâdenet hususunda hey`et-i idâreye mu`âvenât-ı lâzîmede bulunmakla mükellefdir.

MADDE 39: Hey`et-i fa`ale re`isi hey`et-i idâre müzâkerâtına icâbı halinde iştirak edebileceği gibi müzâkerât esnasında da hey`et nezdine girebilir.

FASL-I SÂDİS

Cem`iyyetin Vâridâtı ve Teberru` ve Müteberri` ve Bu Bâbdaki Vezâ`if Hakkındadır.

MADDE 40: Cem`iyyetimiz 1, 2, 3ncü maddeler mücebince hidemât-ı hayriyye ile iştigâl ideceğinden bu bâbda ashâb-ı hayr ve hasenât tarafından vuku` bulacak nakdî ve gayr-ı nakdî teberruatı ma`aş-şükrân ahz ve kabul ider.

MADDE 41: Teberruâtın ahz ve kabzı için müteberri` zevât-ı muhtereme nezdine hey`et-i idârece müntehib zevât i`zâm edilir.

MADDE 42: Teberruât makbuz mukabilinde ahz ve teslim idilecek nükûd ve eşyâ-yı sa`ire hakkında ayrıca bir defter-i mahsûs işâret olunacaktır.

MADDE 43: Vuku` bulacak mürâca`at ve teberru` idilecek nükûd ve eşyâ vesâ`ire hakkında ayrıca bir defter-i mahsûs küşâd idilüb keyfiyet ale`l-müfredât tarih ve numro sırasıyla cins, nev`, sıklık, aded, saha vesâ`ireyle kayd ve tescîl ve zîrî hey`et-i idâre tarafından imzâ ve tasdik olunur.

MADDE 44: Müteberri` zevât-ı muhtereme teberru`âtının suret-i sarfına vukûf hâsıl etmek üzere riyâsete bi`l-mürâca`a ahz ve ma`lûmât idebilir.

MADDE 45: Teberru` idilen menkûl ve gayr-ı menkûl eşyâ cem`iyyetin şahsiyet-i ma`nevisine aid ve münhasır olmağla a`zâ ve efrâd-ı cem`iyyetten hiç bir zât tarafından hususât-ı zâtiyesinde isti`mâl olunamaz yalnız bir emr-i hayr hususunda hey`et ve re`isin muvâffakiyetleriyle sebîl-i hayr da isti`mâl idilebilir.

FASL-I SÂBİ'

Fakir ve Bunlara Edilecek Mu'âvenet Hakkındadır:

MADDE 46: *Mu'âvenete muhtâc olan fukarâ ya bizzât cem'iyet merkezine mürâca'atla veya ihbâr vukû'unda ve cem'iyetce me'mûr edilecek zevât tarafından inde't-taharri meydana çıkarılır. Bunların hakikaten muhtâc-ı mu'âvenet oldukları icrâ itdirilecek tahkîkât neticesinde tezâhür etmedikçe i'timâd idilmez.*

MADDE 47: *Muhtâcîn icrâ idilecek tahkîkât hey'et-i fa'âle vezâ'ifinden olub bu bâbda hey'et-i mezkûre tarafından hey'et-i idâreye bârapor ihbâr-ı keyfiyet idilmek iktizâ ider.*

MADDE 48: *Fukarâ, işlemekden âciz, ma'lûl, hasta olanlarla on yaşından dün olan çocuklar ve nâmûs iffet sahibi dul kadın ve bâkir kızlardır. Tese'üle itmiş ve nafaka-i yevmiyesini bu suretle çıkarmakta bulunmuş olanlar cem'iyetimizin telakki itdiği fukara zümresine dâhil addedilmezler. Cem'iyetimiz tese'ülün men'ine mümkün olduğu kadar çalışacaktır.*

MADDE 49: *Cem'iyetimiz fakr u zarûreti ind'et-tahkîk tebeyyün îdenlere alâ kadr il-istita'a me'kûlat, melbûsât, mahrûkât ve mesken tedârik îdecek ve hasta olanları da cem'iyetin tabîb-i husûsîsi vastasıyla mu'âyene itdirüb ilâcları meccânen verilecektir. Bu bâbda din mezheb farkı kat'iyen aranılmaz.*

MADDE 50: *İlbâs ve infâk-ı iskân ve tedâvî edilenler ve sur-ı sa'ire ile mazhar-ı mu'âvenet olanlar için dahi ayrıca bir defter küşâd idülüb buna da anların isim, mahlası, sinn, memleket ve mahall-i ikâmetleri ve derece-i fakr ü ihtiyâcları ve yapılan mu'âvenât kayd ve tescil idilecektir.*

MADDE 51: *Ma'lûl erkekler ve bekâr olanların ve bâkir kızlarla ve dul kadınların tezvîci için çalışılır ve tehzîb-i ahlâk husûsunda sa'y ve gayred idilecektir. Bu bâbda dahî lâzım olan mu'âvenât-ı nakdiye cem'iyetimizce der-bağî(?) olunmayacaktır.*

FASL-I SÂMİN

Îcâr, İsticâr, İkrâz, İstikrâz, İ'âre, İsti'âre, Mukavelât-ı Da'vâ Hakkındadır:

MADDE 52: *Karz namıyla muhibb-i a'zâ efrâd-ı cem'iyetten alınan mebâliğ cem'iyetin sia-i halinde ashâbına i'âde ve tesvîye olunur.*

MADDE 53: *İnd'el-hâce alınacak mebâliği tehiyye hey'et-i idâre vezâ'ifi miyânındadır.*

MADDE 54: *İ'âre suretiyle alınan eşyâ sahibine alındığı gibi sağlam olarak i'âde ve aksi halde ta'mîr ve tazmîn edilecektir.*

MADDE 55: *İkâme olunacak da'valarda müdde'î müdde'â-ı aleyh sıfatıyla tabakat-ı mehakimin cümlesinde isbât-ı vücûd ve usûl-ü muhakemât kavânini ahkâm-ı münîfesi vechile hareket eylemek ve ikrâz ve istikrâz husûsâtında ve îcâr ve isticâr vuku'unda senedât ve mukavelât tanzîm, te'ati eylemek gibi umûr ve husûsât kâtib-i umûmi-i mes'ûle aid veza'if zümresindedir.*

FASL-I TÂSÎ'

İstanbul ve Taşra Şu'ebâtı İttikındadır:

MADDE 56: *Gerek Dersa'âdet ve gerek taşrada cem'iyetler kanunu ahkâmına tevîkân programı ile işbu nizamnâme-i dâhili münderecâtına tatbîkân şu'abât teşkîl olunabilir.*

MADDE 57: *Şu'abât hey'et-i idâresi bir re'is bir kâtib bir veznedâr evve'lâ- akall dört a'zâdan ibâret olmak üzere teşekkül ider. İş bu hey'et nizamnâme ve programımız mevâd ve ahkâmına sarfiyen ri'âyete mecburdur.*

MADDE 58: *Şu'abâtın kâffesi merkez-i umûmiyye tâbi' ise de muhâberât husûsunda teşkîlât-ı mülkiye-i hükûmet mu'cibince nâhiye merâkiz şu'beleri kazâlar merâkizine ve kazâlar şu'abât merâkiziyesi livâlarda merkez şu'belerine ve livâ merkez şu'abâtı vilâyât merkez şu'abâtına ve vilâyât merkez şu'beleri de merkez-i umûmiyye hitâben icrâ-yı muhâbere ider. Yalnız mevâd-ı müsta'cile ve husûsiyye ve mühimme hakkında istenilen merkezlerle muhâbere itmek câiz olabilir. Dersa'âdet şu'abâtı doğrudan doğruya merkez-i umûmi ile muhabere ider.*

MADDE 59: *Dersa'âdet ve taşra şu'abâtı mühr-ü resimleri münhasıran merkez-i umûmîden gönderilir.*

MADDE 60: *Merkez-i umûmi inde'l-hâce şu'abâtdan mu'âvenet taleb ider. Şu'abat dahi alâ kadri'l-imbân bu talebi ifâya ve ayda bir kere sarfiyât ve vâridâtını merkez-i umûmiyyeye muttariden ihbâr ve i'tâ-yı hesâba mecburdur.*

MADDE 61: *Merkez-i umûmi dahi vüs'ati dâhilinde şu'abâtı mutâlebâtını is'âf ve ifâ ider.*

FASL-I ÂŞİR

Bazı Mevâd-ı Müteferri'a Miyânındadır:

MADDE 62: *Cem'iyet merkez-i umûmisinde bir istitla'ad encümeni teşkîl idilecek ve bunun a'zâsı (Hey'et-i idâre kararıyla inde'l-icâb tezyîd şartıyla) dahi üç zâtdan ibâret bulunacaktır. Bu encümen evrâk-ı matbu'a ve gayr-ı matbu'a münderecâtından veya mevsûk mesmu'âtından*

cem'iyetimize ve cem'iyetimiz mu'âmelâtına aid olanları riyâsete ihbâr idecektir.

MADDE 63: 2, 3üncü maddeler mucibince cem'iyetimiz hidemât-ı hayrîyyeye her şey'e tercih ve nifâk ve şikâkı bertaraf eylemek husûsâtını gâye-i emel ittihâz eylemiş olduğundan cem'iyet a'zâ ve efrâd-ı muhteremesi beyninde alenen su-i beyânât ve nifâkı mucib ifâdât vukû'u sûret-i kat'iyede memnu' olduğundan bu hale ictisâr idenler inde't-tahkik verilecek karar mucibince ikâz, ihtâr, tenbîh, tevbîh ihrâc olunur.

MADDE 64: Merkez-i umûmi dahilinde bir kütübhâne te'sis olunacak ve bu kütübhâneye vaz' idilecek kitablar ashâb-ı teberru'un ihdâ idecekleri ve cem'iyetin müsâ'id zamanlarda iştirâ eyleyeceği kitablardan ibâret olacaktır.

MADDE 65: Gerek teberru' ve gerek iştirâ suretiyle alınacak kitabların üzerine teberru' iden zâtın ism ve tarih-i teberru' veya iştirâsı sâbit mürekkeble yazılacağı gibi bu bâbda küşâd idilecek deftere kitabın ismi ile teberru' iden zâtın ismi ve iştirâ idilmiş ise fi'atı ve tarih-i iştirâsı numara sırasıyla kayd ve tesbît ve hey`et-i idâreye tasdik itdirilecektir.

MADDE 66: Kütübhâne bir devre-i tekâmüle dâhil olduğu için hâfız-ı kütüb ta'yîn idilerek kâffe-i mes'uliyet buna tahmîl idilecektir. Bundan evvel mes'uliyet tamamen hey`et-i idâreye aiddir.

MEVÂD-I MÜHİMME-İ MAHSÛSA

MADDE 67: Cem'iyetin haysiyetini ihlâl edecek cem'iyeti menâfi'-i şahsiyesine âlet ittihâz eyleyecek ve cem'iyet nâmıyla önüne gelen zevât ve kesânı tehdîd ve tahvîze cür`et eylemek isteyen kimseler her kim olursa olsun derhâl cem'iyetden tard ile hükümete teslim olunacaktır.

MADDE 68: Cem'iyet göreceği lüzûm üzerine şu'abâtın mu'âmelât-ı hesâbâtını teftîş etmek üzere bir de hey`et-i teftîşîyye teşkil ve inde'l-iktizâ harcirâhını tesviye iderek i'zâm eyler.

MADDE 69: İş bu nizâmname-i dâhili hey`et-i idârece bil-müzâkere kabûl ve tasdik idilmesini müte'akib mu'teber ve ahkâmı câri olacaktır".

Kitap No	50
Enstitü No	1
Compte No	2
Belge No	

مصنك

مصنك دولتيه

مصنك دولتيه ۷- كرت هفت ازده اولك هفت شهر سنه ۱۲۸۰ هـ

مصنك دولتيه ۸- شبعه فضايله اعراضه و فوسه درك اولك اوله

مصنك دولتيه ۹- هفت سنه سنه ۱۲۸۰ هـ

مصنك دولتيه ۱۰- سنه ۱۲۸۰ هـ

مصنك دولتيه ۱۱- سنه ۱۲۸۰ هـ

مصنك دولتيه ۱۲- سنه ۱۲۸۰ هـ

مصنك دولتيه ۱۳- سنه ۱۲۸۰ هـ

مصنك دولتيه ۱۴- سنه ۱۲۸۰ هـ

مصنك دولتيه ۱۵- سنه ۱۲۸۰ هـ

Kitap No: 50
Enstitü No: 1
Compte No: 2

Kitap No: 50
Enstitü No: 1
Compte No: 2

مصنك دولتيه ۱۶- سنه ۱۲۸۰ هـ

مصنك دولتيه ۱۷- سنه ۱۲۸۰ هـ

مصنك دولتيه ۱۸- سنه ۱۲۸۰ هـ

مصنك دولتيه ۱۹- سنه ۱۲۸۰ هـ

مصنك دولتيه ۲۰- سنه ۱۲۸۰ هـ

مصنك دولتيه ۲۱- سنه ۱۲۸۰ هـ

مصنك دولتيه ۲۲- سنه ۱۲۸۰ هـ

مصنك دولتيه ۲۳- سنه ۱۲۸۰ هـ

مصنك دولتيه ۲۴- سنه ۱۲۸۰ هـ

مصنك دولتيه ۲۵- سنه ۱۲۸۰ هـ

کتابت غورسول و طالعی سانه در

کتابت غورسول و طالعی سانه در...
 ماه ۷ - درین روز غیر حاجت غنی سید و درین روز در هر کجا که باشد با آب تعقیب
 ماه ۸ - درین روز غنیان غنیان...
 ماه ۹ - درین روز کونک و غنیان غنیان...
 ماه ۱۰ - درین روز کونک و غنیان غنیان...
 ماه ۱۱ - درین روز کونک و غنیان غنیان...
 ماه ۱۲ - درین روز کونک و غنیان غنیان...

کتابت غورسول و طالعی سانه در

کتابت غورسول و طالعی سانه در...
 ماه ۱ - درین روز کونک و غنیان غنیان...
 ماه ۲ - درین روز کونک و غنیان غنیان...
 ماه ۳ - درین روز کونک و غنیان غنیان...
 ماه ۴ - درین روز کونک و غنیان غنیان...
 ماه ۵ - درین روز کونک و غنیان غنیان...
 ماه ۶ - درین روز کونک و غنیان غنیان...

